

չկորչի, չպակասի. որ հոգս է քաշում աշխարհիս ամենաշնչին որդի համար ևս, որ իւր կենքին վերայ ուրախ ապրումէ վարդի մի թերթի վերայ մեղքի ցօղի նման — նա, այն Ստեղծող Աստուածը պէտք է տիեզերքի մեծ թագաւորութիւնը այնպիսի անվերջ, յաւիտենական իմաստութեամբ կառավարէր ու պիտի կարողանար մոռանալ իւր զաւակները, որոնք ամէն բանից աւելի Իւրան են գովում, Իւր անունը տալիս, Իւրան երկրպագութիւն անում. — Մօռնա՛ւ, Ի՛նչ անարժան բառ է, որ մարդ կարող է մտքից անցկացնել, կամ բերանից հանել ամենակատար Էակի մասին, Ա՛մա Աստուած չէ նա, կ՛ամ որ Աստուած է, ուրեմն և ամենակատարեալ է. և եթէ նա ամենակատարեալ է, ուրեմն և անվերջ, անսահման ու յաւիտենական է նորա ամենագիտութիւնը, ամենողորմածութիւնը և ամենայն ինչ ընդգրկող սէրն:

Ո՛վ անքննելի Էութիւն, որին հայր անուն եմ տալիս. Դու որ ամենայն բան պահպանումես, ամենայն բան կարգաւորումես, ամենայն բան տնօրինում, կառավարում, առաջնորդում, Դու ես տնօրինողն և իմ վիճակս, ինձ ամենայն լինելու բաներն. — Ոչ մի ժամանակ ինձ թողած չես, ոչ մի ժամանակ ևս ինձ թողնելու չես, երեսից ձգելով, թէև ամենայն բան ևս ինձ թողնելու լինի, Սորա համար հանգիստ ու անվրդով սրտով կամենումեմ ես այն ճանապարհներով գնալ, որ ինձ պիտի տանի Քո աներեղթ ձեռք. վասն զի այդ ճանապարհները պիտի բերեն, հասցնեն ինձ դէպ ի Քեզ, Երկրպագութեամբ եմ ընդունում Քո նախախնամութեանդ զարմանալի շաւիղները և այն յաւիտենական օրէնքները, որով պիտի շարժի հոգիների աշխարհը, — երկրպագութիւն անելով պաշտումեմ մինչև անգամ այն բանն, ինչ որ ինձ համար անհասկանալի է, և ինչ որ իմ խելքիս տկար լոյսը չէ կարող թափանցել, Ասան զի ամենայն բան, ինչ որ Քեզանից է գալիս, դէպ ի Քեզ է բերում:

(Թարգմ.)

Գ. Ե. Ա.

ԱՄԵՆՔԻ ՀԱՄԱՐ ԶԷ.

ԱՆՅՔ. (« ԱՐԱՐԱՏ » , յունիս) .

Օրիորդը հանում է մեծ պահարանը գրքոյկի մէջից. խնդիրը համառօտ և ամփոփ առաջարկում է, ամօթխածութեամբ ոգևորվելով այս և այն բառերին վերայ, միանգամայն կենդանի և փայլուն աչքերն աւելի ուղիղ յառնելով դժգոյն կառափին, Խոյս տալու կամքը բոլորովին ճնշվում է, երբ մտաբերում է նա վայրկեանին կարեւորութիւնը, որ նորա բաղդը պիտի վճռէ, նա ցանկանում է նպաստ ընդունել մատենագիրներին ընկերութենից, Ահա գրած ունի և վէպ:

— Սա թարգմանութիւն է:

— Ոչ, ինքնուրոյն գրուած է:

— Դուք էք գրել:

— Այո, իհարկէ ես:

— Դուք ուրիշ բան ևս գրած ունի՞ք:

— Այո, ընկերութեան ուղղած այս խնդրիս մէջ այն ամենն յիշել եմ:

Անգլիական մեծ թերթը մատենագրի ձեռքն է անցնում, նա թող և անշնորհ բռնում է այն երկայն և խոնարհատ մատերով, որ մինչև եղունգները ծածկված են ցանցով, և հարևանցի աչքից անցնում է գրուածը:

— Այս բոլորն ուղիղ է, լաւ է. սակայն սորանով դուք զեռ իրաւունք չէք ստանալ ընկերութենից նպաստ ընդունելու:

— Ի՞նչ պատճառով, ուրեմն ինչով կարելի է իրաւունք ստանալ, հարցնում է օրտորդը տարակուսած:

— Որովհետեւ . . . ինչպէս ասեմ . . . նախ ձեզ յայտնի՞ է թէ այն ընկերութիւնն իսկապէս ի՞նչ սկզբունքի վերայ հիմնված է: Փրանսիայում այս ուրիշ տեսակ է լինում. բայց այստեղ ձեր ուշադրութիւնը պիտի դարձնեմ նախ այն բանին վերայ, որ այս հիմնարկութեան սկզբունքը մասնաւոր ընկերական չեն, այլ, ինչպէս ասեմ . . . մարդասիրական են: Յայտնի՞ է ձեզ որ այն ընկերութեան անդամ կարող են լինել ըստ կամաց — ոչ միայն մատենագիրները, այլ — մէն + ով չուտ հասնի, ով յառաջ հանդիպի. այս միակ պայմանով որ 10 բուբ. անդամային տուրք վճարէ: Սակայն այսու ամենայնիւ ընկերութեան գումարը նշանաւոր չէ և ընկերութիւնն ստիպված է իւր նպաստները ոչ — մէն + ինչ, այլ խիստ ընտրութեամբ մատակարարել. գիտէ՞ք որ Պետերբուրգում տասնաւոր, հարիւրաւոր մատենագիրներ կան, որ վերնատներում են բնակում և դռնից դուրս գալու անգամ հագուստ չունին: Բայց դուք . . . դուք . . . ինչպէս նկատում եմ այսպիսի դրութենից հեռու էք:

Աչքերի փոսերում գտնված գորշ և անգոյն կէտերը վաղուց արդէն ուշադրութեամբ զննում են սե մահուգի շորեր հագած բարեկազմ էակին: ձեռնոցներ անցուցած գեղեցիկ ձեռքերը, անգլիական թերթն ու պահարանը, ասղնագործ երիզաւոր քօղոյ, որ վայելչապէս ծածկում է երկայն ու սե վարսը:

— Իմ հագուստս է ձեզ շիտթեցնողը: Պէտք է ասեմ որ ես որք և ցաւած աչքերով ծնված չեմ: (Յաւած աչքերը սովորականից աւելի կենդանի են, ձայնը դողդոջում է, և խոյս տալու ցանկութիւնը նորից մտքումն արծարծվում է): Այս հագուստը գրաւ զնել չարժէ, որովհետեւ գին չեն տայ և եթէ այս չլինի, ես ևս չոր չեմ ունենալ հիւանդանոցից դուրս գալու, ինչպէս Պետերբուրգի մատենագիրներն իւրեանց վերնատներից: Պարծեմ մէկը միւսին արժում են. վերնատներ և հիւանդանոց:

— Այդ բոլորը ճշմարիտ է, իհարկէ. բայց մի՛ մոռանաք թէ կան մատենագիրներ, որոնք իւրեանց առողջութիւնն իսկապէս մատենագրական

ասպարէզում կորցրին, ի սէր նորա չկամենալով ուրիշ գործունէութեան ձեռնարկել. ընկերութիւնը բնականաբար պարտաւոր է նոցա նախադասել: Ընկերութեանն ուրեմն հարկաւոր է գիտնել, թէ դուք մինչև որ աստիճան կարող էք ցոյց տալ այս պարագան ձեր վերայ:

Խոյս տալու ցանկութիւնն հետզհետէ աճում է. բայց աչքերն իւրեանց զէնքը դեռ չեն ձգել և մինչև իսկ փորձ են անում հեգնել « ձեր կողմից »:

— Այդ իհարկէ դժուար է ապացուցանել, մանաւանդ որ բժիշկն այս կէտում դժուարանում է որոշել, թէ աչքացաւիս պատճառն ի՞նչ է. նաև ես գրականական գործունէութեամբ պարապելու այնչափ ժամանակ ևս չունէի:

— Քանի՞ տարեկան էք. Ձեզ ո՞վ է բժշկում: Ի՞նչի դասեր չէք տալիս: Հարցմունքը ժեներալի համարձակութեամբ առաջարկւում են, պատասխաններն հետզհետէ աւելի վրդովեալ և երկշուտ ձայնով են տրւում և սիրտը լցված աղայի պարզմտութեամբ:

— Դասեր . . . բայց դժուար է նրանց ճարելը. և մանաւանդ ես գրադած էի. ես գրում եմ . . . վիպասանութիւն էի գրում:

— Հա՛ . . . այո. վիպասանութիւն: Դուք վիպասանութիւն էք գրել: Դէմքին բազմանշանակ ծամածռութիւնը և յետոյ լռութիւնը, որ ժամանակ անգլիական մեծ թերթը նորից ցանցաձևի տակ մատերի մէջ ընկնում է օրիորդին մէջ ևս առաւել բորբոքում են խոյս տալու ցանկութիւնը:

— Դուք այստեղ թուում էք ձեր գրութեանը: Բայց ընկերութիւնն ի՞նչպէս կարող է համոզվել, թէ սոցա հեղինակն յիշաւի դուք էք, թէ սոքա ուրիշի գրութեանը չեն:

— Տէր Աստուած իմ . . . հապա ի՞նչպէս անէի . . . թող ընկերութիւնը . . .

— Ես կամենում եմ, որ հասկանայիք:

Բայց նա արդէն ամեն ինչ հասկացաւ: Այժմ հասկանում է թէ ինչի՞ իւրեան չէր կարող ընգտնել — որովհետև մէկ որ բերանի կապերը փակեց, կսկսի խօսել, խօսել, խօսել. նա նշոյնպէս անվերջ անծայր խօսում է, ինչպէս և գրում է. զարմանալի ճարպիկութեամբ թռչոտելով առարկայից առարկայ, Փարիզից Պետերբուրգ, Պետերբուրգից Փարիզ, իւր գրականական գործունէութեան ընկերական գործունէութիւն, և յետոյ կրկին իւր գրականական գործունէութիւնն, շար շար բառեր, նախադասութիւններ, պարբերութիւններ թափելով:

Նա հասկանում է, որ բոլորովին սխալ, պարզամիտ, յիմարական ընթացք էր մատենագիրն մօտ գալը, թէ նորան արդէն ճանաչած պէտք է լինէր նորա գրութեանը առանց անձամբ հետը ծանօթ լինելու: Հասկանում է որ այժմ իւրեան մնում է միայն փախչել, հեռանալ, որչափ կարելի է շուտ, և խոյս տալու ցանկութեանն այժմ տեղի տալիս են բոլոր միւս ցանկութիւնները — անվերջ երկայն ծառերը լսելու հետաքրքրութիւնը, նոյն իսկ իւր անյաջողութեան ծանր խոստովանութիւնը, Մտքումն ազատ

կամք մի ծագում է. անգլիական մեծ թերթը ձեռքից խլել, պատառոտել և յետոյ փախչել, իսկապէս փախչել:

Բայց այնու ամենայնիւ նա բարեկրթութիւնը ձեռքից չէ թողնում:

— Ես իմ կողմից պատրաստ եմ. ես չեմ մերժում իմ կողմից, Ձեր խնդիրը քարտուղարին կտամ, նա ևս իւր կողմից . . .

Օրիորդն ևս իւր կողմից շնորհակալութիւն է յայտնում, նաև ձեռք է տալիս, որ նա իւր կողմից սեղմում է իւր տաք և թաց մատերով: Անգլիական մեծ թերթը մնում է ցանցային մատերին մէջ, Գեղեցիկ իժով (проборъ) մարդը կրկին երևում է զրան մէջ, Տժգոյն կառափի վերջին հետախոյզ հայեացքը զննում է անգլիական վերնազգեստը, բարձր կրունկներով կօշիկները և թուխ ու մեծ վարսերին վերայի փոքրիկ ժապաւենը:

Դեռ լաւ որ հեռուն, փողոցների և պատերի մէջով ևս չէ տեսնում:

Փոքրիկ սենեակում օրիորդը գլուխը դրած հիւանդանոցի սեղանին վերայ լալիս է, բոլորովին այնպէս, ինչպէս սպան լալիս էր . . .

— Նա ևս երբեմն այդպէս սիրտը լցված լալիս էր ու լալիս էր. դայեակ, ասում էր, զգուշ եմ կեանքից, լաւ էր որ աչքերս կուրանային, այլ ևս բան չտեսնէի: — Իհարկէ չէք տեսնիլ, հարիկս, այնչափ լացիք որ աչքերդ ձերմակ ջուր իջաւ, ասում էի: Մի՛ լաք, տիրուհի, մի՛ լաք, եթէ ոչ ձեր միւս աչքն ևս կփակվի: Բաւական է, տիրուհի, լացից ի՞նչ դուրս կգայ. բաւական է: Կամենում էք հեշտայեռ պատրաստեմ: Սպային ևս միշտ այսպիսի ժամանակներն հեշտայեռ . . .

— Պատրաստեցէք, դայեակ: —

— Խմում էր թէյ, և ասես սիրտը հովանում էր: Ահա, թէյին վերայ ևս եկաւ. պարոնը երևի ձեզ մօտ է գալիս:

Դայեակի ձայնը կարծես առանձին նոր եղանակ մի ստանում է, անկախ նորա մեղամաղձութիւնը շարժող և անհետացնող պատճառներից, այլ որպէս թէ բոլորովին յառաջացած հիւանդ և գեղեցիկ աչքերի արտասուագին և ցաւալից վիճակից:

Սենեակի դուռը բացվում է, ներս է մտնում երիտասարդ մի, բայց ոչ դէմքով երիտասարդ, թուխ երես և դժգոյն, փոքր ինչ տարօրինակ ձևի սև հագուստով, որ սենեակում նստելու համար շատ տաք է, իսկ ուշ աշնան համար շատ թեթեւ է:

— Տա՛նն էք, Առո՞ղջ էք:

— Այո ի՞նչպէս եղաւ:

— Այնպէս, Կետաբըրըվեցայ թէ ի՞նչ էք անում այստեղ այս բոլոր լուսների, սև ու դեղին ջրերի մէջ: Ի՞նչպէս են լուսնաւոր հիւանդները, է՛հ այդ ի՞նչ: Մի՛ գուցէ լալով դուք դարձեալ կամենումէք լուսն ստանալ:

— Այո, ահա լալիս եմ:

— Ինչի՞, կարելի՞ է իմանալ:

— Պատմե՛մ:

Պատմութիւնը վերջանում է նոր հեծեծանքով:

— Տեղն է ինձ, տեղն է ինձ, ինչի՞ համար գնացի . . .

— Այդ ճիշդ է. պետք էր երթալ. Ընդհանրապէս ամեն ինչ կարգին է, ինչ որ պետք էր ապացուցանել. Իսկ թէ լալու ի՞նչ կայ, այս ահա չեմ հասկանում:

— Ամօթ է . . .

— Ամօթը ո՞րն է. Եղանակը չէք իմացել. չէք կարողացել նորան հաճոյանալ. այլ ի՞նչ. Ա՜հ, թէ որ գիտենայիր. Պետք էր մեզ մօտ դայիք, մեզնից հաղուստ առնէիր. Պետք էր աղտոտած հանդերձով, առանց սպիտակեղէնի, առանց ձեռնոցի, ի հարկէ գլանակը բերանում — ահա այսպէս գնալ. Որ մի կողմից աչքի զարներ անտարակուսելի գրգռեակը, միւս կողմից նոյնպէս անտարակուսելի յարմարութիւնը իւր կամեցածն ստանալու. իւր խօսքին պնդելու, գլուխ դեմ դրած ստիպելու, ոչ թէ տիրուհու կերպով. Ծուլանում եմ, հաւատացէք, ապա թէ ոչ լաւ բան կլինէր այժմ ևս տեսնել Ք. ին նոյն իսկ ձեր այցելութենից յետոյ. Ի հարկէ շատ փառաւոր դեր դուրս կգար: Առաջարկութիւնը նոյնը թողնել և Ք. ին ներկայանալ. — Այսպէս է, այնպէս է, մեր ականջն հասաւ ձեր պանծալի անունը . . . Հետաքրքիր է թէ այս անգամ նա ի՞նչ կանէր:

— Դուք ևս ի՞նչ էք ասում. Զէ որ նա ընկերութեան գործակալ չէ, նա պարտաւոր չէ ամենքի համար. . . Նա ուղղակի կհրամայէր իւր սպասաւորին ձեզ սանդուխից վար քշել:

— Շատ կարելի է. միայն թէ խաղին միտքը նա նորանից յետոյ կհասկանար, հաւատացէք. Յետոյ — . . . Ե՜հ, նորա հայրն անիծած — բաւական է. Դուք այժմ ի՞նչ մտադիր էք անելու:

— Ես չկարողացայ իսկ նամակս ձեռքիցն առնել. Այժմ ահա նամակ գրեցի նորան և խնդրումեմ որ խնդիրս անհետեանք թողնէ:

— Ի հարկէ դարձեալ նոյն անոյշ ու բարակ քաղաքավարութեամբ:

— Որքան որ կարողացայ:

— Ե՜հ, այդ միւսնոյն է. ձեր գործն է այդ. Իսկ փողի մասին անհանգիստ մի՛ լինիր. այս գործը մենք նախապէս հոգացինք և յետոյ ես ուղղակի յանձնարարութեամբ ձեզ մօտ եկայ. Դուք անցեալ օրը շատ տաք տաք ու մեծ մեծ խօսեցիք, բայց հասկացօղն հասկացաւ. մենք ևս անփորձ չենք. մեր գլխից ևս այդ բաները շատ են անցել. Հասկացան թէ այստեղ բանն ինչո՞ւմն է, և ահա ես եկել եմ ձեզ մօտ. նոքա ուղարկեցին. Խընդրեմ, ստացէք. Բայց ինչի՞ պղպէս նայում էք. Ինչի՞, Ի՞նչ եղաւ ձեզ. Ինձ մնում է ուրեմն երգել:

Ինչի՞ երբեմն նայում են այս

Աչքերն այդպէս խիստ իմ վերաս:

Բայց հիւանդ աչքերը խիստ չեն նայում, այլ նայում են լի զմայլմունքի, շնորհակալութեան և գրեթէ մանկական ուրախութեան արտայայտութեամբ. Մի՞թէ լուծվեցաւ վերջացաւ այն ինչ որ այնչափ տարակուսանքի, դառն յուզմունքի, բազմօրեայ տանջանքների միակ առարկան էր. Եւ

լուծվեցաւ այնպէս հասարակ, անյուսալի և լաւ կերպով:

Օրիորդը շնորհակալութեան խօսքեր է թոթովում:

— Է՛հ, թողէք, այդ աւելորդ է և մանաւանդ ինձ չէ վերաբերվում: Բայց ահա լսեցէք մի դաս ժեներալների մասին և մտքերդ պահեցէք:

— Ո՞ր ժեներալների մասին:

— Նոյն իսկ այդ գրականական ժեներալների մասին: 24^ե որ զանազան ժեներալներ կան, կան և գրականական ժեներալներ, Թէպէտ Բ. գրականական ժեներալ չէ, բայց բանն այս է որ հետևում է նոցա, որչափ զօրութիւն և յարմարութիւն ունի նոցանից օրինակում է: Դուք որ մատենագրուհի էք, պէտք է հասկանաք և միտք առնէք այս: Սա՛ մատենագրական նոր տիպար մի է, որ աճում է մեր մէջ: Նոքա ապրում են ժեներալական կարգով, ամսական ապահովեալ թոշակ ունին հազարական րուբլի և այնպէս են կենում, ինչպէս վայել է ժեներալներին: Գծուարաւ մարդ են թողնում իւրեանց այդ շրջանին մէջ, և յետոյ խուլ և կոյր են մնում այդ շրջանից դուրս ամեն բանի: Ապրում ես, նեղվում ես, օգնութեան ես կանչում, մեռնում ես — նոցա ի՞նչ: Նոքա անհոգ են մնում՝ նաև այն ժամանակ, եթէ մեռնողը լինի նոյն իսկ իւրեանց նախկին մատնագրական, դեռ ևս ոչ — ժեներալական շրջանից: Թերևս այսքան մահացողցակ մի գրեն թէ «Այս ինչ դք ապրեց, գրեց ու մեռաւ հիւանդութենից և աղքատութենից», եղաւ քնաց: Այլ ի՞նչ պէտքէ: Համառօտ է, և թէպէտ պարզ չէ՝ գոնէ և չէ ծանրաբեռնում ժեներալական ուղեգնները և չէ խլում նոցա թանկագին ժամանակը, որից կարելի է մեծ շահ ստանալ — տողը 5 և երբեմն 15 կոպէկի գրելով: Ա՛հ, տիրուհի, կեանքն ընթանում է ձեր առջև, կենսական դասերն անցնում են, իսկ դուք լալիս էք: Ոչ ապաքէն չէ կարելի որ ամենքն ևս լան, մեռնեն կամ ժեներալութիւն անեն, պէտք է որ գործ անողներ ևս լինին: Եւ արժէ՞ր այն ընկերութեան դիմելը:

— Լաւ, ընկերութիւնն այստեղ ի՞նչ յանցանք ունի:

— Ա՛յն, որ Բ. ի վարմունքը մասամբ իրաւացի էր: Նա ամենքի համար չէ. նորա համար հարկաւոր են յիրաւի երգասենեակներ և գրչեակներ, այսինքն այնպիսի պայմաններ, որոնցից մարդ, եթէ մէկ անգամ ընկաւ, այլ ևս չկարօղանայ դուրս գալ ընկերութեան աննշան օգնութեամբ, որ եթէ կանուխ, իւր ժամանակին հասնէր, օգնութիւն կլերէր: Միւս կողմից, պէտք են ծանօթութիւնների, յարաբերութիւն, պաշտպանողներ, ինչպէս վայել է ժեներալական ընկերութեան:

— Զեր խօսքին նայելով, այնչափ վատ է ամեն բան, որ աշխարհումս ապրել ևս կարելի չէ:

— Ո՛չ, ինչի՞ համար: Կարելի է ապրել, թէպէտև մեր կեանքը յիշեցնում է, ինչպէս լաւ արտայայտեց երևելի երգիծաբանը Մալոբարօսլաւեան գինետան սօլեանկան *), բայց այնու ամենայնիւ մարդիկ ապրում

(*) Սօլեանկան բռն ուռածական կերակուր է, որ պատրաստվում է խոզի մից, երշիկից, կաղամբից, գետնախնձորից, իւղից, աղից . . . Ուստի երգիծաբանին (կարծեմ

են, և ոչ միայն անդամներն այլ և վերջին պատան ևս պարպկուց յետոյ դեռ չեն յուսահատում։

— Աւրեմն այդ օգնականի մէջ կամ դորանից դուրս այնու ամենայնիւ կայ մի բան։

— Կայ թերեւս միայն թէ . . .

— Ի՞նչ։

— Անշտն համար է։

— Ինչի՞ համար։

— Այդ հարցրէք Ք. ին։

— Իսկ նորա համար կայ։

— Ի հարկէ. ապա թէ ոչ նա ինչով պիտի ժեներալութիւն աներ։

— Բայց ի՞նչ պիտի անէ նա, ով այդ չունի, որի համար կեանքն յիրաւի ուրիշ ոչինչ չէ ներկայացնում։ Բայց միայն սիրտ խառնող ու չընչին սողնակայ։

Գեղեցիկ և արտասուբից կարմրած աչքերն այս ժամանակ այնպիսի արտայայտութիւն են ստանում, որից յայտնի երևում է, թէ այս վտանգն իւրեանց համար չէ ոչ մի դէպքում։

— Ի՞նչ պէտք է անէ։ Այո, նորա բանը վատ է. նորան օգնել կարելի չէ նոյն իսկ այդ ձեռք ընկերութեան նպաստով։ Նորան մնում է յետքաշվել և տեղի տալ հարկաւոր դէպքում, որ ուրիշներն իւր բաժինը վայելեն։ Ցանկացողներ ի հարկէ կլինին, այս մասին խորհելն իսկ չարժէ։ Ո՞րտեղ կայ հաց, որ ուտող չունենայ։

(Թարգմ.)

Ա. Մ.

ԲԻՍՈՒԹՈՒՆԻ ԲԵԻԵՌԱԳԻՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ,

ՈՐՈՆՑ ՄԷԿ ՄԱՍԸ ՀԱՅԵՐԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆԸ ԿԱԵՐԱԲԵՐԻ.

(Ուրախութեամբ կհրատարակենք մեծ. պ. Գորջեանի այս հետաքրքիր յօդուածը։ Բիսութունեան ժայռը պատմական նշանակութիւն ունի բոլոր եվրօպական հնագէտների և պատմաբանների աչքին և համոզված ենք, որ հայրենասէր հայագէտները շնորհակալութեամբ պիտի կարդան պ. Գորջեանի ներկայ յօդուածը։ Հեղինակի լեզուն առանց ուղղելու թողինք, խոնարհարար խնդրելով հեղինակից միւս անգամ իւր ոճը մեր սովորական գրաւոր լեզուին յարմարեցնել փոքրիշատէ, բաց թողնելով հայ, հայկ, հայի, հայի, հայի, հայի և այլն բառերը։)

ԽԻՔ.

Գօգօթ) այս խօսքն պէտք է հասկանալ իբրեւ ոլլա եւ վատ ամեն բաների խառնուրդ. ս. վերայիշեալ գինետանը այս կերակուրը լաւ չէր պատրաստվում։ Թ. Մ.